

Coree - egy 17. századi dél-afrikai bennszülött utaz(tat)ása Londonba és vissza

Szommer Gábor
történész, szakfordító, PhD
szommerg@gmx.com

A kora újkorra a világ jelentősen kitágult az angolok számára, és a 16. század végétől viszonylag rendszeressé váltak az utazásaik Európán kívülre. Ezekre az utazásokra nemcsak különböző kalandvágó személyek szánták el magukat; számos olyan kereskedőtársaság is létrejött, amely rendszeresen számos alkalmazottját küldte rövidebb-hosszabb utakra. Ilyenkor az elsődleges cél ugyan a kereskedés volt, ám az alkalmazottaknak óhatatlanul kapcsolatba kellett lépniük különféle, addig kevésbé ismert népcsoportokkal. A nagyszámú érintkezés-alkalom közül azonban csak azokról tudhatunk többet, amelyek esetében a társaság alkalmazottai lényegesnek tartották a részletek feljegyzését és/vagy a helyi partnerek megörökítették az eseményeket.

Előadásomban egy olyan kulturális kapcsolatfelvételt mutatok be, amely több szempontból is "kilóg a sorból". Az angol Kelet-indiai Társaság hajói rendszeresen megfordultak Afrika déli csücskénél, és egy ilyen tartózkodás alatt az angolok elvittek egy Coree nevű bennszülöttet Londonba. Coree néhány hónapot töltött Angliában, majd hazautazott. Noha az epizód, a kultúrák „fordított irányú” találkozása viszonylag gyéren dokumentált, néhány, információk szempontból érdekes mozzanat talán említésre méltó lehet vele kapcsolatban.

Mindenekelőtt részletekbe menő képet kaphatunk arról, hogy hogyan is történt a kapcsolatfelvétel a kora újkori angolok és egy számukra rengeteg szempontból idegen kultúra között. Mindez annál is érdekesebb, mert az érintett idegen kultúráról alig-alig maradtak fent más írott források, így arról is keveset tudhatunk, hogy ők hogyan viszonyultak a számukra is újfajta kommunikációs helyzethez. Coree története segít azonosítani, hogy a társaság, bár hivatalosan „kereskedéssel” foglalkozott, rengeteg másféle információt is közvetített az érintettek között – esetünkben elsősorban kulturális mintázatokat. Kiemelhetjük az átlagemberek információközvetítésben játszott szerepét is, hiszen jórészt az angol kereskedők lépései vezettek oda, hogy egy, vélhetően a saját népcsoportján belül ugyancsak átlagembernek számító személy sok ezer kilométerre az otthonától rengeteg újdonsággal találkozhasson, és a hazatérése után rengeteg részlettel gazdagítsa honfitársait. Végezetül, az eset azt is remekül illusztrálja, hogy miképpen zajlott mikroszinten a kultúrák találkozása.